

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 229/2018-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 10. mája 2018 predbežne prerokoval sťažnosť občianskeho združenia Zmeň na zeleň, Čerešňová 284, Kvetoslavov, zastúpeného Advokátskou kanceláriou Mikáči s. r. o., Prievozská 4/A, Bratislava, v mene ktorej koná advokát JUDr. Marian Mikáči, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II sp. zn. 9 C 59/2017 z 15. novembra 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť občianskeho združenia Zmeň na zeleň odmieta ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 11. januára 2018 doručená sťažnosť občianskeho združenia Zmeň na zeleň (ďalej len „sťažovateľ“),

ktorou namieta porušenie základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 9 C 59/2017 z 15. novembra 2017 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“). Sťažnosť bola odovzdaná na poštovú prepravu 8. januára 2018.

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 7. septembra 2017 domáhal proti žalovanému, obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), zaplata istiny s príslušenstvom. Na sťažovateľa bola zmluvou o postúpení pohľadávky z 31. augusta 2017 postúpená pohľadávka proti žalovanému od spoločnosti Advokátska kancelária Mikáči s. r. o., Bratislava, ktorá ju nadobudla zmluvou o postúpení pohľadávky z 25. mája 2017 od pôvodného veriteľa, spoločnosti [REDAKOVANÉ].

Okresný súd vyzval sťažovateľa na zaplataenie súdneho poplatku, ktorý sťažovateľ v určenej lehote nezaplatil, keďže zastával názor, že je oslobodený od úhrady súdneho poplatku podľa § 4 ods. 2 písm. c) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) ako ekologická organizácia. Okresný súd napriek tejto skutočnosti uznesením č. k. 9 C 59/2017-40 z 20. októbra 2017 vydaným súdnym úradníkom zastavil konanie z dôvodu nezaplataenia súdneho poplatku.

Proti tomuto uzneseniu podal sťažovateľ v zákonnej lehote sťažnosť. Okresný súd uznesením č. k. 9 C 59/2017-52 z 15. novembra 2017 sťažnosť zamietol, keďže dospel k záveru, že súd prvej inštancie postupoval správne, keď na danú vec neaplikoval § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch.

Podľa sťažovateľa okresný súd zasiahol do jeho základných práv najmä tým, že pri výklade a aplikácii ustanovení zákona o súdnych poplatkoch nepostupoval v súlade so zákonom, ale rozhodol na základe rozšírenia výkladu príslušného zákonného ustanovenia.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti ďalej uviedol:

«Sťažovateľ v sťažnosti proti Napadnutému uzneseniu poukázal na to, že občianske združenie Zmeň na zeleň bolo založené v roku 2017 na základe splnenia podmienok stanovených zákonom č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov (ďalej ako „Zákon o združovaní občanov“ v príslušnom gramatickom tvare). Dôkazom splnenia týchto podmienok je aj pridelenie identifikačného čísla a registrácia tohto občianskeho združenia v registri občianskych združení vedenom Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky, sekciou verejnej správy. Zo stanov Sťažovateľa jasne vyplýva, že jeho činnosť je zameraná na životné prostredie, a teda ide o ekologické združenie.

... Na Sťažovateľa sa teda vzťahuje ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) Zákona, podľa ktorého: „Od poplatku sú oslobodené nadácie a charitatívne organizácie, humanitárne organizácie, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov.“

... Aj napriek skutočnosti, že Sťažovateľ mal byť od súdneho poplatku oslobodený, na čo vo svojej sťažnosti poukázal, sudkyňa Okresného súdu Bratislava II uznesením zo dňa 15.11.2017, sp. zn. 9C/59/2017, sťažnosť Sťažovateľa zamietla (ďalej ako „Uznesenie“ v príslušnom gramatickom tvare).

... Sudkyňa odôvodnila zamietnutie sťažnosti tým, že ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) Zákona vychádza zo zásady, že verejnoprávne činnosti, t.j. činnosti, ktoré sa vykonávajú vo verejnom záujme subjektmi na tento účel zriadenými, sú od poplatku oslobodené. V zmysle tohto ustanovenia je zrejmé, že v prípade väčšiny subjektov postačí na oslobodenie od súdnych poplatkov ich určité zriadenie, ako napr. štátne rozpočtové organizácie, štátne účelové fondy a pod.. Pri niektorých subjektov však podľa nej nemožno vylúčiť skúmanie jednak postavenia a podstaty spoločnosti, ktorú pod toto ustanovenie zaradené subjekty vykonávajú, ako aj vecných hľadísk konkrétneho prípadu, najmä z hľadiska, či v danom prípade ide o ochranu verejného záujmu. Účelom právnej regulácie obsiahnutej v ustanovení § 4 ods. 2 Zákona je nesporne ochrana verejného a celospoločenského prospešného záujmu. Sťažovateľom žalovaný nárok nie je nárokom vyplývajúcim z verejnoprávnej činnosti, pričom len takejto činnosti Zákon priznáva osobné oslobodenie od súdnych poplatkov. Oslobodenie od súdnych poplatkov nastáva preto pre združenie zo zákona iba v takom prípade, keď si združenie v konkrétne prejednávanej veci uplatňuje nároky z verejnoprávnej činnosti.

Sťažovateľ má za to, že z dikcie Zákona a Zákona o združovaní občanov nevyplýva, koľkokrát za rok alebo za určité obdobie je občianske združenie povinné vytvárať činnosť v uvedenom smere alebo podávať žaloby, aby spĺňalo podmienku pre oslobodenie od súdneho poplatku z dôvodu, že je ekologickou organizáciou.

Zákon nikde bližšie nešpecifikuje podmienky oslobodenia ekologickej organizácie od súdneho poplatku, teda aj tú, že ekologická organizácia musí vykonávať verejnoprospešnú činnosť, resp. činnosť vo verejnom záujme. Podľa Sťažovateľa došlo zo strany súdu len k rozšíreniu výkladu príslušného zákonného ustanovenia tým, že k nemu doplnil podmienku vykonávania činnosti vo verejnom záujme.

Samotný súd v Uznesení pripúšťa, že Sťažovateľ preukázal skutočnosť, že je občianskym združením založeným za účelom ochrany a tvorby krajšieho životného prostredia, teda nevylúčil skutočnosť, že Sťažovateľ je ekologickou organizáciou. Jediným dôvodom, pre ktorý došlo k zamietnutiu sťažnosti Sťažovateľa je teda fakt, že Sťažovateľ nesplnil podmienku, ktorá nikde v Zákone uvedená nie je. Súd teda nesprávne posúdil Zákonom stanovené podmienky na oslobodenie od súdneho poplatku a znemožnil Sťažovateľovi uplatnenie jeho práv na súde.

... Sťažovateľ má za to, že mu súd nesprávnym postupom znemožnil uplatniť si ochranu jeho práva na súde, teda na súdnu a inú právnu ochranu. Rovnako tak mu znemožnil uplatniť jeho právo na spravodlivé súdne konanie. K týmto skutočnostiam došlo predovšetkým tým, že prvoinštančný súd právoplatne ukončil konanie kvôli nezaplateniu súdneho poplatku, hoci Sťažovateľ mal byť od povinnosti zaplatiť súdny poplatok oslobodený.»

4. Na základe argumentácie uvedenej v sťažnosti sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo Sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných ľudských práv a základných slobôd a jeho právo na súdnu a inú právnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky bolo Uznesením Okresného súdu Bratislava II, sp. zn. 9C/59/2017 zo dňa 15.11.2017 porušené.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava II, sp. zn. 9C/59/2017 zo dňa 15.11.2017 sa zrušuje a vracia sa Okresnému súdu Bratislava II na ďalšie konanie.

3. *Okresný súd Bratislava II je povinný uhradiť Sťažovateľovi trovy konania do 15 dní od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.*“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

6. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

7. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

III.

8. Ako to z petitu sťažnosti zjavne vyplýva, podstatou námietok sťažovateľa sú tvrdenia o nesprávnom výklade a aplikácii ustanovení zákona o súdnych poplatkoch okresným súdom v napadnutom konaní.

9. Ústavný súd po oboznámení sa s argumentáciou sťažovateľa preskúmal napadnuté uznesenie okresného súdu a v záujme presvedčivosti vlastnej rozhodovacej činnosti považoval za potrebné poukázať aj na relevantnú časť odôvodnenia napadnutého rozhodnutia:

„14. V zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch sú ex lege oslobodené od súdnych poplatkov nadácie a charitatívne, humanitárne, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov. V zmysle ustanovenia § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je zrejmé, že v prípade väčšiny subjektov postačí na oslobodenie od súdnych poplatkov ich určité zaradenie ako napr. štátne rozpočtové organizácie, štátne účelové fondy a pod. Pri niektorých subjektoch však nemožno vylúčiť skúmanie jednak postavenia a podstaty činnosti, ktorú pod toto ustanovenie zaradené subjekty vykonávajú, ako aj vecných hľadísk konkrétneho prípadu, najmä z hľadiska, či v danom prípade ide o ochranu verejného záujmu. K výkladu právnych predpisov a ich inštitútov totiž nemožno pristupovať len z hľadiska textu zákona, a to ani v takom prípade, kedy sa text môže javiť ako jednoznačný a určitý, ale predovšetkým podľa zmyslu a účelu zákona. Jazykový výklad môže totiž v zmysle ustálenej judikatúry ústavného súdu predstavovať len prvotné priblíženie sa k obsahu právnej normy, ktorej nositeľom je interpretovaný právny predpis; na overenie správnosti či nesprávnosti výkladu, resp. na jeho doplnenie či upresnenie potom slúžia ostatné interpretačné prístupy postavené na roveň gramatickému výkladu, v tomto prípade systematický a teleologický výklad, ktoré sú spôsobilé v kontexte racionálnej argumentácie predstavovať významný konektív pri zistení obsahu a zmyslu aplikovanej právnej normy (napr. I. ÚS 351/2010). Účelom právnej regulácie obsiahnutej v ustanovení § 4 ods. 2 zákona o súdnych poplatkoch je nesporne ochrana verejného a celospoločenského prospešného záujmu (viď Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, č.k. III. ÚS 503/2012-10 zo dňa 23.10.2012.)

15. V danom prípade je predmetom sporu nárok žalobcu vyplývajúci z omylom zaslaných platieb spoločnosťou [REDACTED] žalovanému ako dlžníkovi spolu vo výške 40.000,- €, ktorý tieto platby odmietol vrátiť, pričom spoločnosť [REDACTED] postúpila tento nárok na spoločnosť Advokátska kancelária Mikáči, s.r.o., ktorá ho následne postúpila na žalobcu, na základe čoho si žalobca odvodzuje svoju aktívnu legitimáciu v spore.

16. Hoci žalobca predloženými Stanovami preukázal skutočnosť, že je občianskym združením založeným za účelom ochrany a tvorby krajšieho životného prostredia, avšak v danom prípade si voči žalovanému uplatňuje nárok vyplývajúci z omylom zaslaných platieb a nie nároky vyplývajúce z verejnoprávnej činnosti, pričom len takejto činnosti Zákon o súdnych poplatkoch v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) priznáva, a to za splnenia konkrétnych predpokladov, osobné oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Oslobodenie od súdnych poplatkov nastáva preto pre združenie zo zákona iba v takom prípade, keď si združenie v konkrétnej prejednávanej veci uplatňuje nároky z verejnoprávnej činnosti. “

10. Ústavný súd konštantne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzal do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad Georgidias v. Grécko z 29. 5. 1997, Recueil III/1997).

11. Ústavný súd v prípadoch, keď riešil problematiku možného porušenia základného práva na súdnu ochranu konkrétnym rozhodnutím všeobecného súdu, uviedol, že právo na spravodlivý súdny proces podľa čl. 46 ods. 1 ústavy neznamená právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nie je možné považovať za porušenie základného práva. Je v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 67/06, III. ÚS 218/07, II. ÚS 567/2015).

12. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. I. ÚS 66/98, I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03, III. ÚS 288/2016).

13. Po oboznámení sa s napadnutým rozhodnutím okresného súdu dospel ústavný súd k záveru, že sťažnosť sťažovateľa je zjavne neopodstatnená.

14. Ustanovenie § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch vychádza zo zásady, že verejnoprávne činnosti, teda činnosti, ktoré sa vykonávajú vo verejnom záujme subjektmi na ten účel zriadenými, sú od poplatku oslobodené. Ústavný súd už napríklad v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 503/2012 z 23. októbra 2012 konštatoval, že v zmysle § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch sú *ex lege* oslobodené od súdnych poplatkov nadácie a charitatívne, humanitárne, ekologické organizácie a združenia pôsobiace na ochranu spotrebiteľov. Z tohto ustanovenia je zrejmé, že v prípade väčšiny

subjektov postačí na oslobodenie od súdnych poplatkov ich určité zaradenie – napr. štátne rozpočtové organizácie, štátne účelové fondy a pod. Pri niektorých subjektoch však nemožno vylúčiť skúmanie jednak postavenia a podstaty činnosti, ktorú pod toto ustanovenie zaradené subjekty vykonávajú, ako aj vecných hľadísk konkrétneho prípadu, najmä z hľadiska, či v danom prípade ide o ochranu verejného záujmu.

15. Ústavný súd po dôslednom preskúmaní obsahu napadnutého rozhodnutia konštatuje, že jeho závery korešpondujú so zmyslom a účelom uvedenej právnej normy. Okresný súd v napadnutom uznesení uviedol, na základe akých skutočností dospel k záveru o potrebe potvrdenia rozhodnutia súdu prvej inštancie. Ústavný súd nezistil taký výklad a aplikáciu § 4 ods. 2 písm. c) zákona o súdnych poplatkoch, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto (aj pri zvážení dôsledkov takéhoto výkladu z hľadiska jeho dopadu na princíp spravodlivosti) ústavný súd posúdil výklad okresného súdu ako ústavne konformný.

16. Na základe uvedených skutočností dospel ústavný súd k záveru, že nemohlo dôjsť k porušeniu sťažovateľom označených základných práv, čo zakladá dôvod na odmietnutie sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

17. Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľa.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. mája 2018